

der op de koloniale zaken dan op de onderwijs-politiek gericht; Groen nam juist mede om de onbevredigende afloop van die interpellatie voor de onderwijszaak, de 27e Augustus ontslag als Kamerlid. Voor het goed begrip van het conflict ten gevolge van die motie, was de vermelding van de interpellatie (tusschen beiden in staat immers de uittreding van Mijer uit het Ministerie, en dat was de oorzaak van de strijd) niet noodig, en ze werkt hier verwarrend.

Een eenigszins vreemde indruk maakte op ons de mededeeling blz. 109, dat de schrijver in het Archief der Koninklijke Academie van Wetenschappen vond en met verlof van het bestuur der afdeling Letterkunde hier publiceert, een brief van Groen, waarin deze de benoeming tot lid weigerde, wijl Da Costa was gepasseerd. Want juist de op deze bladzijde opgenomen coupure uit die brief van 27 April 1855 meenden we al eens vroeger te zijn tegengekomen. En inderdaad was die coupure, en trouwens de geheele brief, al sinds lang bekend. Dr Jan ten Brink vermeldde de bedoelde zinsneden reeds in 1888 in: *Geschiedenis der Noord-Nederlandsche Letteren*, I, blz. 125, en de geheele brief, die naar de meening van den auteur niet gepubliceerd werd, staat sinds 1873 voluit in de *Brieven van Da Costa*, medegedeeld door Groen, II, 366—368. Eerlijk gezegd, meenen we, dat een dergelijke fout den schrijver, die zoo zeer het Groen-materiaal beheerscht als Prof. Diepenhorst, en speciaal die bekende brievenbundel van Da Costa zoo goed kent en herhaaldelijk citeert, niet mocht overkomen. Als er niet zoo vele andere eigenschappen van nauwkeurigheid en grondigheid tegenover stonden, zouden we vreezen hier een blijk van vluchtigheid te hebben ontmoet. Nu zullen dergelijke oneffenheden het vertrouwen op de accuratesse der bewerking wel niet ernstig schaden.

Wat de vorm van deze biografie aangaat, hebben we, behalve het reeds genoemde bezwaar van gebrek aan systematische opbouw, nog de volgende opmerkingen te maken. De overigens prijzenswaardige vlotheid en fleurigheid van stijl zweemt wel eens al te zeer naar het oratorische. Zoo bijv. op blz. 98 een in vier, gedeeltelijk auto-logische, vragen met zwaar-oratorische wending, ingeleid onderzoek, of Groen tegen de scheiding van België en Nederland was. Op blz. 188 twee alinea's, aanvangende met gelijke zeggings: „Het Handboek van Groen trok de aandacht“... Op blz. 318 drie oratorische vragen (de schrijver schijnt daar nog al van te houden) vlak achter elkaar, beginnend met: „Is niet waar gebleken...“

En daarnaast soms een al te overvloedig gebruik van de lijdende vorm; reeds de inleiding, voorlaatste alinea, hindert den lezer, door hem in drie achtereenvolgende zinnen vier keer het lijdende „wordt“ uitdrukkelijk op te dringen, en bovendien nog twee keer minder uitdrukkelijk. Over het algemeen is misschien de opmerking niet ongepast, dat de auteur, zoo kwiek en vaardig als hij de pen hanteert, toch door een ietwat scherpere keur over zijn eigen stijl, zijn volgend boek over Groen, waar naar we verlangend uitzien, nog wel wat fijner en gedistingeerder van dictie kan maken dan dit. Hij boede zich daarbij ook voor onzuivere stijl-wendingen als: „veelen hebben hem moeite aangedaan en berispt...“

„Vrijheden“ in zeggings, die bij den redenaar er misschien nog bij door kunnen, moeten voor den auteur van een belangwekkend en belangrijk boek als dit is, contrabande zijn.

Maar nu haasten we ons, om van opmerkingen, als hier boven staan, en waartoe een belangstellend lezen van dit boek ons aanleiding gaf, verder af te zien, en, in een laatste artikel de zeer deugdelijke karaktertrekken en de uitnemende beteekenis van deze biografie aan te geven.

B. EBLING.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De Amerikaansche Synode.

Enkele moment-opnamen.

Het was een interessant moment toen op 23 Juni ter Synode der Christian Reformed Church, in Grand Rapids vergaderd, een voorstel ter sprake kwam omtrent de bediening des Woords in betrekking tot de kinderen. Vanuit Prospect Park, Holland, kwam het voorstel om méér te rekenen, in de prediking des Woords op den dag des Heeren, met de tegenwoordigheid van jonge verbonds-kinderen in het midden der gemeente. Alle predikanten zouden worden aangespoord om de Schrift, gedurende den eeredienst, uit te leggen en toe te passen in een taal die de kinderen der lagere school kunnen verstaan.

Als een der gronden werd aangegeven dat het onbillijk was tegenover de kinderen om te verwachten dat ze aandacht zouden wijden aan een prediking welke boven hun bevatting gaat. Het laatste werd vooral toegepast ten opzichte van hunne tegenwoordigheid bij de Catechismus-prediking, die in de Vereenigde Staten gewoonlijk ge-

durende den morgendienst wordt gehouden. En bij dien dienst zijn vooral de kinderen tegenwoordig, óók in verband met het houden der Zondagsschool, gewoonlijk direct na den morgendienst, en bijgevoerd door heel de jeugd der gemeente.

Toen het bovengenoemd punt ter sprake kwam leverde ouderling H. Hekman het voorstel in: „de wijl de tegenwoordigheid van de kinderen des Verbonds in onze eerediensten door den Heere vereischt wordt, besluite de Synode om de aandacht der dienaren des Woords in onze kerken te vestigen op de behoefte om in de prediking des Woords op gepaste wijze te rekenen met de tegenwoordigheid van de Verbondsjeugd in het midden der samengekomene gemeente Gods“.

Een interessant debat ontspan zich. Meer dan één spreker wees op de plicht der ouders om in dezen de kinderen te helpen door hen na te vragen over de gehoorde prediking. De praeses merkte op, dat de onderhavige zaak een punt was ter overweging van de theologische faculteit, met name van den professor in de homiletiek, doch dat elk predikant gehouden was zich zoo eenvoudig mogelijk uit te drukken — ook als het ging over de diepste waarheden. Waar een der sprekers gewezen had op het voorbeeld van Spurgeon, wees praeses Van Dellen op Petrus en Paulus.

Wel, het einde der zaak was dat het gemaakte voorstel ter tafel werd gelegd. Blijkbaar als onnoodig. Men verwacht van al de predikanten, naar den aard der zaak, dat ze met de kinderen rekenen. Of die verwachting niet te hoog gespannen is? Zijn er niet predikers die eenvoudig niet kunnen neerdalen tot het kind? Of er tegenwoordig nog kanselredenaars zijn die de Genestet's vraag noodig hebben:

„Gij predikant hoog in de lucht,
Hebt gij niet een woordje voor mij?“

We vreezen van wel. Toch, in Amerika is er een veel grooter gevaar, in meer dan één kerkengroep, dat de prediker te veel rekent met het kind. Evenwicht houden, is eisch. Spreekt niet de apostel van vaste spijs zoowel als wat den kinderen past?

Niet minder interessant en opname verdienend was het debat over de vraag of menschen die op onbijbelschen grond echtscheiding verkregen, en daarover berouw toonen, hersteld mogen worden in kerkelijke rechten, of opgenomen in de gemeente. Gedurende de laatste achttien jaren is het de vraag geweest of de Chr. Geref. Kerk niet een te streng standpunt had ingenomen in dezen. Alléén overspel is erkend als geldige reden. En alle personen, die op eenigen anderen grond echtscheiding erlangden, en met een ander huwden, bleven uitsloten van de gemeenschap der kerken, al betoonden ze nog zooveel berouw. Dat scheen velen te hard toe. Waarom, zoo vroegen ze, zijn de gevolgen van deze ééne daad van dien aard, dat ze iemand blijvend uitsluiten? Een dief en moordenaar die zijne zonde belijdt kan in de kerk geduld. Waarom niet degenen, die echtscheiding erlangden op anderen grond dan de eenige bovengenoemde? Het antwoord o.a. door ouderling Eisen van Holland, Mich., gegeven, was het woord der Schrift: „die zijne zonde belijdt en nalaat, zal barmhartigheid ontvangen“. En zij die op onbijbelschen grond gescheiden waren en hertrouwd met een ander, bleven feitelijk in de zonde voortleven. Waarop Ds J. Hoogstra, van Englewood, N.J., de vraag opperde: „bestaat er in zulk een toestand wel echte boetvaardigheid? Men blijft van dat standpunt bezien, immers in zonde, in overspel, voortleven?“

De veteraan-hoofdonderwijzer B. J. Bennink, waarschuwde tegen het afschaffen der oude orde. In Amerika vooral waar echtscheiding zoo gemakkelijk is en zoo vaak voorkomt. Ouderling Schans van Los Angeles gebruikte het beeld van een hek om onze schaapskooi. Toelating of weder-toelating dergenen die berouw toonden in de hier bedoelde zaak, vergeleek hij niet bij het openen van het hek, maar toch gelijk aan het wegnemen van de bovenste plank van de omheining. Het werd gemakkelijker om er over heen te springen.

Het debat ging over het voorstel der Commissie door een vorige Synode aangesteld, als volgt: „Personen, gescheiden op niet-bijbelsche gronden, en hertrouwd, kunnen de volle rechten en voorrechten van lidmaatschap in de kerk van Christus genieten, indien zij oprechte boetvaardigheid betoonen en hunne zonden belijden. De zonde van on-bijbelsche echtscheiding moet beleden worden door de schuldige partij of partijen. De eerste partij die hertrouwt moet zijne of hare overspelige handeling, daarin begrepen, belijden.“

Het besluit der Synode was wel wat teleurstellend. Het was, om het advies der Commissie noch te aanvaarden, noch te verwerpen. En zoo blijft de zaak in de Amerikaansche Kerk bij het oude. De deur blijft gesloten wat toegang betreft tot kerkelijke voorrechten aangaande hen die hun huwelijk verbraken op onbijbelschen grond. Men is dus in de ruime Nieuwe Wereld nog niet zoover gegaan in dit opzicht als in de Geref. Kerken in het Oude Nederland. Niet geheel bevredigend? Die de lichtvaardigheid ten opzichte van huwelijksontbinding in Amerika kent, verwondert zich gansch niet

dat men daar huiverig is om de deur ook maar op een kier te zetten.

Een vraagstuk, dat in de historie teruggrijpt bijna een eeuw, zoo niet langer, kwam op 23 Juni voor de Synode. Het gold een vraag, gesteld door de Geref. Kerk van Zuid-Afrika: „Is het geoorloofd, dat een man huwt met de vrouw van zijn overleden broeder?“ Niet minder dan elf Synodale vergaderingen der Chr. Afgesch. Geref. Kerk in Nederland bediscussieerden die zaak — van 1837 tot 1875. De Geref. Kerk in Amerika besloot reeds in 1843 om de oude bepaling die zulk een huwelijk bloedschuldig verklaarde, af te schaffen. De Presbyterische Kerk deed zulks in de tachtiger jaren.

De Generale Synode der Geref. Kerken in Nederland in 1902 besloot zich meer te leggen bij de beslissing der burgerlijke overheid en niet tot censuur over te gaan. Dit laatste geval betrof een zuster, in het huwelijk getreden met den broeder van haar overleden man. Het bleek der Generale Synode niet duidelijk, dat zulk een huwelijk bloedschande is. De Amerikaansche deputaten die het bovengenoemde vraagstuk een paar jaar in studie hadden genomen, spraken uit, dat iemand niet mocht huwen met de vrouw van zijn overleden broeder. Doch de commissie van pre-advies der Amerikaansche Synode adviseerde betreffende het pas-gemelde besluit, om zich daar op heden niet over uit te spreken, hetzij door deze conclusie te aanvaarden of haar te verwerpen. Verder zal de zaak gesteld worden in de handen van deputaten die de echtscheidingskwestie nog verder zullen bestudeeren en ter Synode van 1934 rapporteeren. En dus werden deze twee punten weer van de baan geschoven voor twee jaren. En dan wellicht weer, à la De Genestet, „ter griffie gedeponneerd“. Er zijn nu eenmaal van die punten onder ons strenge Gereformeerden waaromtrent we maar niet tot eenstemmigheid kunnen komen.

Een ander interessant debat, opname waardig, ontspan zich toen een rapport ter sprake kwam over het regelen van den status van zulke dienaren des Woords die voor een tijd lang de gewone bediening onderlaten om ergens hunne studie voort te zetten. Meer dan eens kwam zulks reeds voor. De Vrije Universiteit, Princeton, Harvard, enz. dienden tot het verkrijgen der gewenschte verdere opleiding, of voor een doctoraat. De commissie ad hoc constateerde dat zoo iemand zijne officiële positie behield, omdat het doel dier voortgezette studie was om zich verder te prepareeren voor zijn levenstaak.

Op grond van Art. 15 der Kerkenorde werd voorgesteld dat wanneer iemand van zijn kerkeraad permissie ontving voor bovengenoemd doel „zijne relatie tot zijn kerkeraad ten einde kome“. Zijn „credentials“ — en dat was het punt waarover het vooral ging — moesten in handen gelegd der Classis onder welke zijn (vroegere) gemeente ressorteerde. Dit is de regeling die sinds vele jaren geldt in de Geref. Kerk van Amerika, en in de Presbyterische Kerken van welke de Amerikaansche Gereformeerden dit in den loop des tijds overnamen. Het bovengenoemd voorstel was in lijn met deze Amerikaansche usantie, en werd aanbevolen, als een einde makend aan een valsche positie waarin die studeerende predikanten zich bevonden. De tegenwoordige regeling volgens welke de vertrokken leeraar officiële verbonden blijft aan de gemeente die hij vroeger diende, werd „entirely fictitious“ genoemd, geheel en al fictief, een wassen neus.

En toen ontspan zich inderdaad een interessant debat. Dr S. O. Los verklaarde dat de Nederlandsche kerken de voorgestelde regeling niet zouden kunnen aanvaarden. Er is geen Classis meer, of geen Synode, zoodra de hamer des voorzitters gevallen is. Hoe zou iemand dan als leeraar officiële verbonden blijven aan een niet bestaand lichaam? Dan zou alles in de lucht hangen. Dr H. Kuiper deelde mede hoe men hem, toen hij in Nederland studeerde, meer dan eens gevraagd had naar zijn kerkelijken status. Hij had geantwoord: „dienaar des Woords van de Oakdale Parkkerk in Grand Rapids“. Maar de Nederlandsche broeders karakteriseerden zulk een relatie: „een wassen neus“. Toen de opmerking gemaakt werd dat onze hoogleeraren in de theologie in algemeenen dienst staan, deelde Dr Los mede dat zulks in Nederland anders is. Bedoelde personen worden daar „emeriti“ gemaakt. Maar, vroeg men, of dat niet fictief is: een wassen neus? Mannen in de kracht des levens, en toch verklaard „uit den dienst“ (emeriti), terwijl ze wel degelijk in (algemeenen) kerkelijken dienst zijn? Inderdaad, „of dat geen wassen neus is“, werd herhaaldelijk gevraagd? En verder vroeg men: Als alléén een kerkeraad (zooals werd voorgesteld), een permanent lichaam is — en na de vergadering van Classis en Synode deze lichamen niet bestaan — wat dan betreffende de door hen gecreëerde deputatieschappen? Hangen die dan ook in de lucht? Als de hamer des voorzitters inderdaad bij het scheiden van Classis of Synode het bestaan dezer lichamen termineert, is zulks dan niet evenzeer, feitelijk, het geval wanneer de hamer valt van den voorzitter des kerkeraads? Dat laatstgenoemde lichaam kan wel heel spoedig worden samengeroe-

pen. Maar den, in ex in weze verschil — geen esse gaderingen raden, mo laatstgeno den onzer ervan kwa

En zoo hen die ve toen de K ling wilde stond een op Artikell doelde on ten, zom binden. de voorge won het I meerderhe der Synode gevoelden hiertoe or

Het zal lezers we Geref. Ke leeken van leer, maar Vaderen.

nog steed minder, d zooveel g Het Engel Synode in deringen. hoord in a genoemde der Syno aangenom dat ze Ve die worde synodaal

We hebbe „Het Getu Lambeth v ternational voort, vone prùchtig; u druk met l gegeven w niet een u arne, dan

Het is n kend uit b ferentie, c Jansen Sch

Mijn l in deze gepoogd zoener wereld nadere t wing, di een zelf Goddelij niet een trekt: G God de voor Zij God zich geest; de God vers het was geschied In het in God steld. H dat het dit uit gaande

Men spa nieuwere gekensche werk van meer heeft

Hier l schouwi misme vloet. I dit optu hoofdstu standho waar w opgemer keren b voelens, (denk a samenv te besel